

Fotó: Eifert János

Nagy Imre (1955) művészettörténész kétszeres Fulbright Visiting Professor ösztöndíjas, aki első magyarként nyerte el az egy éves Andrew Mellon Art History Fellowship ösztöndíjat a New-York-i Metropolitan Museum of Art-ban végzendő kutatására 2001–2002-ben. Felsőfokú tanulmányait 1975 és 1979 között Szegeden, a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola nappali tagozatán, földrajz-rajz szakon végezte, és szerezte meg első diplomáját 1979-ben. 1981 novemberéig a szegedi Somogyi-könyvtárban dolgozott, mint könyvtáros. 1984 márciusában került a hódmezővásárhelyi Tornyai János Múzeumba, mint segédmuzeológus-művészettörténész. 1984 és 1989 között az Eötvös Lóránd Tudományegyetemen művészettörténetet tanult, majd szerzett művészettörténész másoddiplomát 1989-ben. 1997 óta a néprajztudomány kandidátusa tudományos fokozat birtokosa. 1991 és 1999 között a hódmezővásárhelyi Tornyai János Múzeum igazgatójaként a Vásárhelyi Őszi Tárlatok szervezője, valamint a válogatózsűrik és a díjzsűrik elnöke. 1999 februárjától a szegedi központú Csongrád Megyei Múzeumok Igazgatóságának tudományos igazgatóhelyetteseként dolgozott a Móra Ferenc Múzeumban, de ekkortól kezdve is rendszeres tagja volt a Vásárhelyi Őszi Tárlatok zsűrijeinek és díjzsűrijeinek. 2007-ben – midőn a Tornyai János Múzeum fenntartója a hódmezővásárhelyi önkormányzat lett – sikerrel pályázott az intézmény igazgatói pozíciójára, és 2017 decemberéig vezette a város kulturális intézményeit, és szervezte a Vásárhelyi Őszi Tárlatokat évről-évre.

Papageorgiu Andrea: Téli ragyogás, 2013

Nagy Imre: Hetven – Kaleidoszkóp a Vásárhelyi Őszi Tárlatok hét évtizedéből

N A G Y I M R E

HETVEN

Kaleidoszkóp a Vásárhelyi Őszi Tárlatok hét évtizedéből

2024 tavaszán a hódmezővásárhelyi Alföldi Galéria Szőnyi utcai szárnyának öt termében nyílt meg *Hetven* címmel az a kiállítás, mely a Vásárhelyi Őszi Tárlatok festményekben, plasztikákban és grafikákban megtestesülő hét évtizedes örökségét igyekezett feltárni több mint száz műalkotás felvonultatásával. A kiállítási anyag válogatásában és megrendezésében az elsődleges szempont az volt, hogy a Tornyai János Múzeum képzőművészeti gyűjteményébe egykoron bekerült azon műalkotások közül válogassunk, amelyeket az addig megrendezett hatvan-kilenc tárlat anyagából vásárolt a múzeum, vagy jutottak ajándékozás révén a kollekcióba. A válogatás során elsődlegesen a Tornyai-plakettel díjazott művészekre koncentráltunk, de ez a szempont nem vált kizárólagos szelektív vezetőmotívummá, mivel nem minden fődíjast lehet illő műalkotással reprezentálni. A tárlat történetének utóbbi két évtizedéből a fődíjasok közül – három kivételével – mindenkinek volt egy-egy műve a *Hetven* című kiállításunkban így válogatásunk jelzi a kortárs képzőművészeti trendeknek és irányzatoknak a Vásárhelyi Őszi Tárlatokban tetten érhető finom változásait is. Jelen katalógus ennek az egyszeri kiállításnak, s a Vásárhelyi Őszi Tárlatok hét évtizedének kíván dokumentuma lenni. A szerző, Nagy Imre művészettörténész 1984-től volt részese a tárlatoknak, majd 1991-től azok elsődleges szervezője egészen 2017-ig, így autentikus krónikásként írta meg rövid áttekintését a Vásárhelyi Őszi Tárlat történetéről, s ebből a megfontolásból kerültek be a kötet *Függelékébe* korábbi tárlatokról szóló – az 1986-tól 2016-ig terjedő harmincéves intervallumban készült – írásai is, melyek különböző folyóiratokban – *Művészet*, *Új Művészet*, *Juss*, *Vásárhelyi Látóhatár* – vagy katalóguselőszóként jelentek meg. Ez a tizenhét szöveg ma már forrásértékű lehet abból a szempontból is, hogy bepillantást engednek a tárlatok egykori szervezési és díjazási elveibe. A kötet alcíme kaleidoszkópot ígér az 1954-ben indult, s azóta is folyamatosan megrendezésre kerülő, nagy hagyományú Vásárhelyi Őszi Tárlat évtizedeiből, s az illusztrációként felsorakoztatott több mint száz műalkotás ezt a kihívást hitvatott beteljesíteni.

NAGY IMRE

H E T V E N

**KALEIDOSZKÓP
A VÁSÁRHELYI ŐSZI TÁRLATOK
HÉT ÉVTIZEDÉBŐL**

SEVENTY

***KALEIDOSCOPE
FROM THE SEVEN DECADES OF
THE AUTUMN ART EXHIBITION OF VÁSÁRHELY***

TARTALOMJEGYZÉK/CONTENTS

Előhang/ <i>Foreword</i>	5
<i>English resume</i>	6
A Vásárhelyi Őszi Tárlatok a város művészeti életében <i>The Autumn Art Exhibition of Vásárhely in the artistic life of the town</i>	9
Kiállított művek jegyzéke/ <i>List of the exhibited artworks</i>	27
Válogatás a kiállítás anyagából/ <i>Selection from the exhibition</i>	33
Függelék/ <i>Appendix</i>	79
Vásárhelyi tendenciák	81
Sokarcú realizmus	85
Féltelek kincsem...	91
Lehet-e híd?	95
Hódmezővásárhely beírta nevét...	99
Realizmusok és művészettörténetek	101
Rendhagyó tárlatvezetés	111
Kimondhatjuk, leírhatjuk számtalanszor...	121
A Vásárhelyi Őszi Tárlatok sorában...	125
A mai magyar kiállítási gyakorlatban...	127
Néhány hónappal ezelőtt...	131
A 2007-es esztendő sorsfordító év lesz...	137
Megint Vásárhely	141
Szubjektív gondolatok az 56. Vásárhelyi Őszi Tárlatról	145
Az 59. Vásárhelyi Őszi Tárlatról	149
Hatvan év – hatvan Vásárhelyi Őszi Tárlat	153
A Vásárhelyi csoda	157

A kötet szerzője és szerkesztője/*Author and editor of the volume*
Nagy Imre

Angol fordítás/*English translation*
Nagy Imre

A kötet tervezője/*Designer of the volume*
Szender Ákos

Műtárgyfotók/*Photographs*
Csikszentmihályi Márton, Donka Gábor, Dömötör Mihály

ISBN 978-963-7379-95-6

Felelős kiadó/*Responsible editor*
Gál Boglárka

Tornyai János Múzeum, Könyvtár és Művelődési Központ
Hódmezővásárhely 2026

Nyomda/*Printed by*
PrintPix Nyomda (Tazo Kft.)

A katalógus megjelenését a Nemzeti Kulturális Alap támogatta.
*The publication of the catalogue was sponsored by
the National Cultural Fund of Hungary.*

Nemzeti
Kulturális
Alap

ELŐHANG

A kerek évfordulók általában összegzésre vagy visszatekintésre ösztönöznek bennünket. Nincs ez másképpen a nagy múltú kiállítások esetében sem, s ezért születhetett meg az a visszatekintő tárlat, mely a hódmezővásárhelyi Alföldi Galéria Szőnyi utcai szárnyának öt termében a Vásárhelyi Őszi Tárlatok festményekben, plasztikákban és grafikákban megtestesülő örökségét igyekezett feltárni 2024 tavaszán. A rendezés elsődleges szempontja az volt, hogy a Tornyai János Múzeum képzőművészeti gyűjteményébe bekerült azon műalkotások közül válogassunk, amelyek az eddig megrendezett hatvankilenc tárlat anyagából kerültek megvásárlásra, avagy jutottak ajándékozás révén a kollekcióba. Igyekeztünk a Tornyai-plakettel díjazott művészekre koncentrálni, de válogatásunkban ez a szempont nem vált kizárólagos szelekciós vezérmotívummá, tekintettel arra, hogy – különösen a tárlat kezdő éveiből – nem minden fődíjast lehet illő műalkotással reprezentáltatni. Arról nem is beszélve, hogy a 2003-ban, az **50 művész 100 mű** címen az Alföldi Galériában, Pogány Gábor művészettörténész kurátori válogatásában megrendezett kiállítás már felvonultatta az első ötven év Tornyai-plakettel kitüntetett alkotóit. Az azóta eltelt huszonegy esztendő fődíjasai közül – három kivételével – mindenkinek volt egy-egy műve a *Hetven* című kiállításunkban így méltán gondolhatjuk, hogy válogatásunk jelzi a kortárs képzőművészeti trendeknek és irányzatoknak a Vásárhelyi Őszi Tárlatokban tetten érhető finom változásait is.

Mint minden egyszemélyi kurátori kiállítás esetében, ez a válogatás és a rendezés is számtalan szubjektív szelekciós elemet tartalmazott, melyet talán indokol a kurátor harmincnégy éven át tartó folytatólagos jelenléte a tárlatok létrejöttében: az első években, mint a műtárgyak mozgatója majd a nyolcvanas évek utolsó esztendőiben, mint zsűritag, 1991-től pedig a zsűri elnökeként, s végül 2013 és 2017 között a zsűrielnöki és a tárlatrendezői szerepkörben. Ennek a több évtizedes munkának a lenyomatait jelentik azok a Függelékben összegyűjtött írások is, melyek az 1986-tól 2016-ig terjedő harmincéves intervallumban a Vásárhelyi Őszi Tárlatról különböző folyóiratok cikkeiként, vagy katalóguselőszóként jelen sorok írójának tollából megjelentek. Ma már forrásértékű lehet ez a tizenhét szöveg, nem csak az egyes tárlatok hangsúlyos műveinek elősorolása okán, hanem azért is mert egyik-másik írás bepillantást enged a Vásárhelyi Őszi Tárlatok hajdan aktuális szervezési és díjazási elveibe is.

Amikor a kaleidoszkópot a szemünk elé vesszük, a hengeres tárgy nézőkéjében, a tükrök által keltett látvány a kaleidoszkópban elhelyezett kis tárgyak együttesének izgalmas konstellációja. Midőn a kaleidoszkópot elforgatjuk, a tárgyak átrendeződnek és új együttállásba csoportosulnak. Bizonytalán lehetett volna más szempontú válogatást is összeállítani az eddig megrendezett hatvankilenc Vásárhelyi Őszi Tárlat vásárlásaiból avagy a teljes kiállítások anyagából, azonban a 2024-ben megrendezett kiállítással, illetve jelen katalógus képanyagával szerettük volna azt a pillanatképet felvillantani, melynek fényében eltökélten és határozottan léphetünk a 70. Vásárhelyi Őszi Tárlat aktuális kiállítási terébe, valamint a kortárs magyar képzőművészet további sikeres és termékeny évtizedeibe.

DR. NAGY IMRE
művészettörténész, ny. múzeumigazgató,
a kiállítás kurátora

A VÁSÁRHELYI ŐSZI TÁRLATOK A VÁROS MŰVÉSZETI ÉLETÉBEN

Szabó Iván: Tornyai-plakett

Amennyiben Hódmezővásárhely második világháborút követő időszakát vizsgáljuk és analizáljuk a képzőművészeti események tárgyalásakor, akkor a város képzőművészeti életét és a Vásárhelyi Őszi Tárlatok történetét nem igazán lehet egymástól elválasztani. Nem lehet e két jelenséget külön narratívában elemezni, mert amíg a háború előtt egyéni vagy baráti kezdeményezések alakították a művészeti és kulturális életet, addig 1945 után a képzőművészeti élet intézményesülése formálta a művészeti eseményeket és jelenségeket, s így terelte őket szinte egyetlen mederbe. Ezért jelen áttekintésünkben a két jelenség – a „vásárhelyi műhely” és a Vásárhelyi Őszi Tárlat – alakulása egymást átszövő és egymást erősítő folyamatként kerül tárgyalásra.

A második világháborút követően alapvetően átrendeződött a magyarországi képzőművészeti szcena. A fordulat éve (1948) után központi utasításra megszüntették a különböző művészcsoportokat és 1949-ben létrehozták – a szorosabb ellenőrizhetőség érdekében – az egységes képzőművészeti szövetséget, majd 1952-ben a művészek gazdasági tevékenységével foglalkozó Képzőművészeti Alapot. Hódmezővásárhelyen a kulturális élet legfontosabb kovászának számító Tornyai Társaságot 1949-ben betiltották, de annak elnöke, Galyasi Miklós (1903–1974) múzeumigazgató a városi múzeumot – mely 1951-ben vette fel Tornyai János nevét – a város szellemi központjává varázsolta. Megfordultak itt az ország jelentős szellemi nagyságai éppúgy, mint a képzőművészeti élet vezető személyiségei. A fővárostól távoli Hódmezővásárhelyen nem voltak annyira szem előtt a művészek és az alkotásaik sem úgy, mint Budapesten s ezért valamivel szabadabban lehetett dolgozni és könnyebb volt kibújni az alkotóknak a szocialista realizmus fojtogató béklyójából. Az sem lehet véletlen, hogy a budapesti Képzőművészeti Főiskola két akkori tanára, a vásárhelyi születésű Kurucz D. István (1914–1996) festőművész és Szabó Iván (1913–1998) szobrászművész a hallgatóik nyári művésztelepét Hódmezővásárhelyre hozták. Ezzel – előzetes szándékuktól függetlenül – évtizedekre biztosították a hódmezővásárhelyi műhely szakmai utánpótlását, és megteremtették az 1954-ben elindított Vásárhelyi Őszi Tárlatok képzőművészeti háttérét.

Kurucz D. István 1953-ban szülei egykori Tükör utcai házában, a Képzőművészeti Alappal közösen létrehozta az Alap által fenntartott első vásárhelyi művésztelepet. Ezzel egy időben, a vásárhelyi Tornyai János Múzeum akkori igazgatójával, Galyasi Miklóssal és a városi tanács pénzügyi osztályán dolgozó – festőként is aktív – Almási Gyula Bélával (1908–1975), valamint Szabó Ivánnal 1954-ben elindították a Vásárhelyi Őszi Tárlatok sorát, mely 2024-ben került 70. alkalommal megrendezésre. Töretlen hagyomány született a vásárhelyi kezdeményezésből, melyet csupán egyszer – 2021-ben a koronavírus-járvány miatt kialakult helyzetben – nem rendeztek meg. Ugyanakkor nagyon jól jelzi az ötvenes évek viszonyait az a levél, melyet – a Tornyai János Múzeum irattára őrzött meg – s amelyet Galyasi Miklós múzeumigazgatói minőségben írt 1954 derekán a Szépművészeti Múzeum akkori főigazgatójának, Redő Ferenc (1913–2012) festőművésznek. Ebben azt kéri tőle, tegye lehetővé, hogy a vásárhelyi múzeumban egy szovjet szocialista képzőművészeti kiállítás nyílhatson ősszel. Egyúttal felveti, hogy abban az esetben, ha ez az idő rövidsége miatt nem lehetséges, akkor a vásárhelyi művészek

Név, Name	Mű címe	Title	Anyag, technika	Material, Technology	Méret, Size (cm)	Év, Year
SZALAY FERENC (1931–2013)	Reggeli lovaglás	Morning Ride	farostlemez, tempera	wooden board, tempera	60 × 80	1956
Ltsz.: 57.7 Szerepelt a 3. Vásárhelyi Őszi Tárlaton. (1956) Tornyai-plakett, 1962.						
SZATHMÁRY GYÖNGYI Mária (1940–2023)	Mary	Mary	bronz	bronze	23 × 20 × 15	1974
Ltsz.: 74.37 Szerepelt a 21. Vásárhelyi Őszi Tárlaton. (1974) Tornyai-plakett, 1977.						
SZIKORA TAMÁS (1943–2012)	Fekete-ovál kép	Black-Oval Picture	fatábla, akril	wooden board, acrylic	68 × 53	2010
Ltsz.: 2011.3 Szerepelt az 57. Vásárhelyi Őszi Tárlaton. (2010)						
SZURCSIK JÁNOS (1931–)	Bisztróban	In a Bistro	farostlemez, olaj	wooden board, oil	80 × 70	1983
Ltsz.: 83.28 Szerepelt a 30. Vásárhelyi Őszi Tárlaton. (1983) Tornyai-plakett, 1963.						
SZURCSIK JÓZSEF (1959–)	Terra Tortura III. – Füst	Terra Tortura, No. 3., – Smoke	vászon, olaj	canvas, oil	21 × 32	2019
Ltsz.: 2021.4 Szerepelt a 66. Vásárhelyi Őszi Tárlaton. (2019)						
TAUBERT LÁSZLÓ (1966–)	Bálvány	Idol	bronz, kő	bronze, stone	30 × 5 × 5	1996
Ltsz.: 96.7 Szerepelt a 43. Vásárhelyi Őszi Tárlaton. (1996)						
TENK LÁSZLÓ (1943–)	Toledo látképe	Skyline of Toledo	vászon, olajtempera	canvas, oil tempera	87 × 122	1987
Ltsz.: 87.24 Szerepelt a 34. Vásárhelyi Őszi Tárlaton. (1987) Tornyai-plakett, 1986.						
TIHANYI VIKTOR (1955–)	Merengő	Brooding One	festett fa	painted wood	152 × 25 × 20	1997
Ltsz.: 97.17 Szerepelt a 44. Vásárhelyi Őszi Tárlaton. (1997)						
TÓTH ERNŐ (1949–)	Vörös róka	Red Fox	vászon, olaj	canvas, oil	100 × 100	1983
Ltsz.: 86.48 Tornyai-plakett, 2006.						
TÓTH SÁNDOR (1933–2019)	Ikrek	Twins	bronz, márvány talapzaton	bronze on marble	31 × 28 × 12	1970
Ltsz.: 74.21						
V. BAZSONYI ARANY (1928–2011)	Veronika kendője	Veronica's Shawl	vászon, olaj	canvas, oil	45 × 30	1977
Ltsz.: 78.10 Szerepelt a 25. Vásárhelyi Őszi Tárlaton. (1978) Tornyai-plakett, 1979.						
VÁLI DEZSŐ (1942–)	Statikus műterem A/08/19	Static Studio No. A/08/19	farost, olaj	wooden board, oil	61 × 61	2008
Ltsz.: 2008.22 Szerepelt az 55. Vásárhelyi Őszi Tárlaton. (2008)						
VÁRHELYI TÍMEA (1972–)	I. 17.	No. 1. 17.	papír, pasztell	paper, pastel	100 × 70	2008
Ltsz.: 2010.6 Szerepelt az 56. Vásárhelyi Őszi Tárlaton. (2009)						
VECSÉSI SÁNDOR (1930–2015)	Délutáni nap	Afternoon Sunshine	farostlemez, olaj	wooden board, oil	70 × 100	1978
Ltsz.: 78.14 Szerepelt a 25. Vásárhelyi Őszi Tárlaton. (1978) Tornyai-plakett, 1967.						
VIDOVI TS IVÁN (1965–)	Hihetetlen gyémánt	Incredible Diamond	vászon, olaj	canvas, oil	90 × 100	2014
Ltsz.: 2016.8 Szerepelt a 62. Vásárhelyi Őszi Tárlaton. (2015)						
V. NAGY NÁNDOR (1974–)	Földanya	Mother Earth	samott, mészkő posztamensen	chamotte on limestone	30 × 80 × 30	2009
Ltsz.: 2009.7 Szerepelt az 55. Vásárhelyi Őszi Tárlaton. (2008)						
ZOLTAI ATTILA (1974–)	Globális felmelegedés (Hőhullám)	Global Warming (Heat Wave)	réz, fa posztamensen	copper on wood	17 × 20 × 19	2008
Ltsz.: 2009.8 Szerepelt az 55. Vásárhelyi Őszi Tárlaton. (2008)						

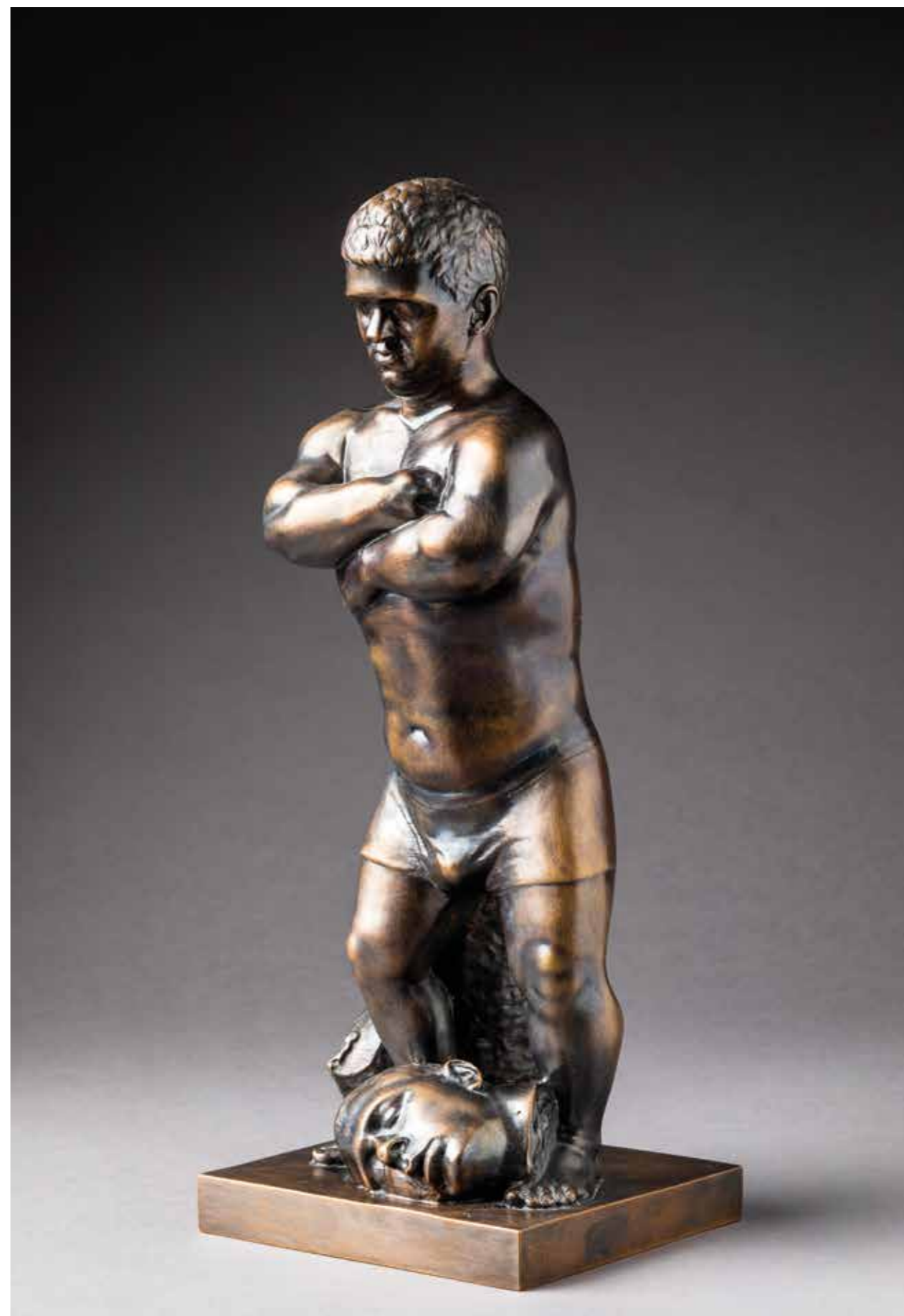
Atlasz Gábor: Miskei vendég

Balogh Gyula: A kenyér helye

Ágotha Margit: Térbeli kompozíció

Ámmer Gergő: Dávid

Kelemen Marcell: *Viszonyok I.*

Kohán György: *Kabát*

Kondor Attila: *Október*

SOKARCÚ REALIZMUS A XXXIII. HÓDMEZŐVÁSÁRHELYI ŐSZI TÁRLATRÓL

A művészeti élet decentralizációja napjainkra lezajlott. Szakmai és tematikai biennálék, triennálék jelentik azokat a fórumokat, ahol művészeink alkalomról alkalomra megmérettethetnek. Festészeti biennálé Szegeden, grafikai triennálé Miskolcon, kerámiabiennálé Pécsen, zománcművészeti telep kiállítása Kecskeméten, faszobrászati triennálé Nagyatádon – csupán néhány, találmányra kiválasztott példa a műfaji elkülönülésre.

Nem állítható, hogy ezeket a kiállításokat a teljesség – a szakmai teljesség – igényével rendezik meg, de az mindenképpen megállapítható, hogy a művészek érzik-tudják, hogy hol, milyen alkotással szerepelhetnek. Olyan, egyéni karakterének megőrzésére törekvő országos kiállítási fórum, mint a Hódmezővásárhelyi Őszi Tárlat, különösen alkalmas ennek illusztrálására. E tárlat bevallottan is a hazai realista törekvések, a figurális elvéhez ragaszkodó alkotások évenkénti seregszemléje kíván lenni. Ennek szellemében tartják fenn továbbra is a tárlat meghívásos jellegét, ennek megfelelően

ítéli meg a zsűri a beküldött alkotásokat minden évben, és – talán – a közönség elvárásaiban is érvényesül ez a szemlélet. Ennek ismeretében meglepő volt látnunk egyik fiatal festőművésznőnk alkotását itt, és egy másik – stílusában, felfogásában teljesen eltérő jellegű – művét pedig a legutóbbi Stúdió-kiállításon. A szelekciós képesség a művészekben is dolgozik. Egy fiatal alkotó esetében ez különösen létfontosságú: amennyiben „naprakész” kíván lenni, amennyiben a kortárs törekvések vonzzák, fennáll számára a lehetőség, hogy a főváros kiállításába is bekerüljön. Abban az esetben, ha művészi szemlélete – ne adj’ isten – konzervatívabb, vagy valamely tradicionális műfaj vonzásában dolgozik, csupán a – mind eszmei, mind földrajzi értelemben vett – perifériális kiállítások maradnak számára, azaz a szakmai biennálék vagy a területi, tematikai kiállítások.

Ez a fajta gondolatfelvetés azonban óhatatlanul az értékrend, illetve az egymás mellett parallel élő értékrendek kérdését is érinti. Mit mivel mérhetek össze?